

Nemzeti Társalkodó

Szombaton, $\frac{11}{20}$ = November' 20-dikán

1830

Kecskés-Vára.

Locus, olim terroris et insidiae, nunc sub arborum umbra, crimina transacti Seculi luget.

Muret.

Alsó Fejér-Vármegyében, Károly-Fejérvárhoz közel, a' Boros-Botsárdi határon egy nagy hegy' tetején, magoss, és a' mint távolról tetszik, hegyes kőszikla tűnik az útzó' szemébe. — Ezen Kőszikla' tetején egy kis szép térség lévén, oda a' régi időkben vár volt építve, és most-is láttanak imitt-amott falainak né-mely részei.

Ezt a' várat vagy a' Dákusok, hajdan, vagy azután a' Rómaiak, vagy pedig, bėjöveletek után, a' Magyarok építették?? — annál-bajosabb, és bizonytalanabb meghatározni, hogy valamint ma tsak kevés omladéka láttanak, úgy régi eredetirások, kőirások, és egyéb efféle régi bizonyítások' nemléte miatt, még a' vélekedésnek-is kevés hely maradt; — a' régi beszéd erről, legalább az, hogy ez a' vár *Tündér Ilonáé* volt volna.

Tündér Ilonáról Aranka György a' múlt század' végével úgy vélekedett, és igen helyesen, hogy a' Tündér Ilona' és Argirus' históriája, Költeménynek, és a' vers-szerző lélek' álmodozásának tartathatik; a' kik pedig tudósabban gondolkodni akarnak, az egész mese alatt titkot keresnek, ezen költeményt, mint pél-

dát, Erdélynek a' Rómaiaktól lett elfog-laltatására magyarázván, mintha t.i. Argirus Trajanus Tsászárt, Tündér Ilona Dáciát, annak aranyszáлу haja Dácia' bőv arannyát, és gazdag kintseit jelentenék. — Ki tudja, nintsen-é valóság benne? — a' név Tündér Ilona, legalább bévehetőleg Tindaris Helenára mutat, a' Léda Leányára, Castor és Pollux testvérekre, a' vak Homerus énekeinek nagy tárgyára. Ennek története' írói ugyan, azt mondják, hogy Trója' veszedelme után, az urával Menelaussal lakott, és annak halála után Rhodus szigetébe ment egy atyafia mellé, a' ki őtet azután felakasztatván, a' szépség' remeke egy zöld fa' virágává lett volna. De az egész régiség több Tyndarról a' Görög Helena' atyánál, és több Helenáról az Ilionai hitelen Királynénál, nem emlékeztén, talán semmi-sem tiltotta-még a' vers-szerzők' költeményes elméjeket, hogy gondolkodjanak, hogy a' híres Görög Tündér Ilona, vagy mindjárt Menelaus' halála után, vagy azután, Rhodusból ide húzta volna meg magát, és hogy a' Dacia' Királynéja, a' mi' Tündér Ilonánk, éppen a' híres Görög Ilona légyen.

De elmellőzván a' régiség' homályait, több bizonyossággal erősíthetjük, hogy ez a' vár 1272-ben már fenn-állott, és királyi védház (castrum regale) volt; — hogy

a' Gyulafejérvári Barátoknak, templom-jok volt ott, és hogy László Király' adományából klastromot építeni kezdetek. — Im' a' bizonyság ére: —

“Ladislaus D. G. Hungariae, Dalmatie Croat. Ram. Serv. Gallic. Ludumerieque, ac Cuman. Bulgarieque Rex omnibus Christi fidelibus presentem paginam in specturis salutem in omnium salvatore, Regiam decet clementiam eos imprimis serenitatis favoribus extollere, qui laudes Deo cantando pro animarum nostrarum salute, per dies noctesque in templo Domini famulantur, hinc est, quod ad universorum notitiam pervenire volumus, quod justis petitionibus Patrum Predicatorum de Castro nostro Kechkes penes novellam in eodem castro Ecclesiam Claustrum pro septem sociis suis edificare intendentium clementer annuentes, eisdem Patribus ad structuram Claustrum ex Camera nostra salis de Thorda annuos octingentos salis lapides dederimus, et contulerimus in perpetuum, et in refrigerium anime nostre sempiternum, quo circa vobis Camerariis nostris salium partium Transsylvanarum harum serie mandamus firmiter, ut ad singulos festos S. Georgii Martiris octingentos salium lapides ad rationem nostram dictis Patribus suppeditare, ac Albam usque devehire facere noveritis. Datum per manus V. viri Magtri. Benedicti sancte strigoniensis Ecclesie electi, ejusdemque loci comitis perpetui, Prepositi Budensis, et aule nostre vice Cellarii dilecte, et Fidelis nostri anno quarto.”

Ezen században több emlékezet ezen Várról nintsen, és a' következő 14-dik századból-is csak annyit tudunk mondani, hogy 1315-ban István volt ezen Várnak Hadnagya (Castellanus), ezt bizonyítja a' következő oklevél, melyben u-

gyan kevés említés vagyon Kechkés várról, de, mivel' több Erdélyi falukról szöll; azért ritkaságnak és régiségnek okáért itt egészen közre botsáttjuk.

“Capitulum Ecclesiae B. Michaelis Archang. Transylvanae omnibus Christi Fidelibus praesentem paginam inspecturis salutem in omnium Salvatore. Quoniam gesta temporum simul cum temporibus elabuntur, gestisque mortalium memoria obumbrata oblivio plerumque novercatur, pro: ida Ratio adinvenit. permansuris facta stabilire, quae diurnitatem expetunt, et immutabilem firmitatem postulant, et requirunt; Proinde ad universorum notitiam tam praesentium, quam futurorum harum serie volumus pervenire, quod constitutis coram nobis magnifico viro *Ladislao Wajvoda Transsylvano*, et Comite de *Zonuk*, pro se, et *Ladislao*, ac alio *Ladislao* Filiis suis a parte una, et Comite *Daniele* Filio *Chel de Kelnuke* similiter pro se, et *Nicolao*, *Michaële* filiis suis, ac *Nicolao* filio Comitis *Salamonis* pro se, Patre suo, et *Michaële* fratre ejus ex altera, iidem *Ladislao Wajvoda*, et Comes *Daniel*, ac *Nicolaus* super quibusdam terris, seu possessionibus suis infra nominatis Concambium seu permutationem hujusmodi inter ipsos se fecisse, et celebrasse sunt confessi, et coram nobis celebraverunt in hunc modum: dictus scilicet *Ladislao Woyvoda* quasdam terras seu possessiones suas, unum scilicet *Gregor-fája* vocatam, cujus medietatem a *Tynan* homine sine haerede decedente dixit ad eum legitime esse devolutam, de qua quartam *Margaretae*, et *Scholasticae* filiabus eiusdem *Tynan* jure naturae debitam pro 12 *marcis fini argenti* emit, sicut eadem Dominae filiae *Tynan* coram nobis constitutae ipsam quartam earum confesse sunt ipsi *Ladislao Woy-*

„vodaē pro ipsīs 12 marcīs vendidisse,
 „quas quidem 12 marcas pfatus Comes
 „Daniel, et Nicolaus filius Salamonis fra-
 „tris eiusdem, eisdem Dominabus plena-
 „rie persolverunt coram nobis obligan-
 „tesque eadem Dominae ab omnibus ra-
 „tione dictae quartae processu tempo-
 „rum ipsum Ladislaum Woyvodam, v.
 „haeredes suos impetere, vel inquietare
 „volentibus, propriis laboribus, et ex-
 „pensis expēdire, et in pacifica posses-
 „sione dictae quartae indefesse conser-
 „vare, alia autem medietas ipsius Terrae
 „Gregorfája ad ipsum Ladislaum Woy-
 „vodam pro justo iudicio suo devenis-
 „set, sicut idem *Ladislauſ Woyvoda* est
 „confessus; Item aliam terram seu Pos-
 „sesionem suam *Veresegház* vocatam in
 „*Zekes* existentem cum omnibus utilita-
 „tibus, et universis attinentiis earundem
 „sub eisdem metis antiquis et terminis
 „prout per ipsum Ladislaum Woyvodam
 „habitaē exstiterunt et possessae dedit,
 „tradidit, et contulit dictis Comiti Da-
 „nieli, et Nicolao filio Salamonis, et per
 „eos coram haeredibus, haeredumque su-
 „orum successoribus iure perpetuo, et ir-
 „revocabiliter possidendas, tenendas pa-
 „cifice, et habendas, quarumquidem ter-
 „rarum Gregorfája, et Veresegház, prout
 „per *Magistrum Stephanum Castell-*
 „*num de Kechkes* terra Gregorfája, et
 „magistrum Joannem dictum *Nakas Cas-*
 „*tellanum de Egurvár* terra Veresegház
 „coram homine nostro magistro Elga Ar-
 „chidiacono de Hunyad, ipsi Comiti Da-
 „nieli, et Salamoni fratri suo, filiis eo-
 „rum vice, et nomine dicti Ladislai Woy-
 „vodaē statutae sunt, metae taliter dis-
 „tinguntur atque currunt: Prima vide-
 „licet meta dictae terrae Gregorfája in-
 „cipit circa Spreng in monte ubi sunt
 „tres metae terreae, quarum una dis-
 „tinguit a terra Gregorfája, alia a ter-
 „ra Ryngerker, et tertia a terra Capi-

„tuli Ecclesiae scilicet B. Michaelis Koh-
 „na vocata, unde tendit in eodem Berch
 „per binas, et binas metas in tribus lo-
 „cis existentes, quarum una dividit sem-
 „per a terra Gregorfája, et alia a terra
 „Kohna, post haec vadit et pervenit ad
 „tres metas terreas, quarum una dividit
 „ad terram Gregorfája, alia a terra Kohna,
 „et tertia a terra filiarum Ponka Chell-
 „turn vocata, ab hinc currit in eadem
 „Berch versus orientem per crebras bi-
 „nas, et binas metas terreas in 22-bus
 „locis existentes, quarum una semper di-
 „vidit ad terram Veresygház, et alia ad
 „terram filiorum Ponka, deinde vadit, et
 „transit per unum pratium, pervenit ad
 „tres metas terreas in fine unius mon-
 „tis, quarum una distinguit ad terram
 „Veresygház, alia a terra filiorum Ponka,
 „et tertia a terra nobilium de Gáld, ab-
 „hinc tendit et venit ad unam metam in
 „Colle existentem, quae dividit inter ter-
 „ram Veresygház, et terram nobilium
 „de Gáld, deinde tendit, et transit per
 „fluvium *Zekás* pervenit ad duas metas
 „terreas, quae sunt circa magnam viam,
 „unde transit in latere unius Berch, sive
 „montis pervenit a parte occidentis ad fi-
 „nem unius sylvae ad duas metas terreas
 „in cacumine montis positas, quarum una
 „dividit a terra Veresygház, et alia a terra
 „Chergoud nobilium Gyóg, inde, ten-
 „dit in Berch versus occidentem, veniet
 „ad duas metas, quarum una dividit a
 „terra Veresygház, et alia a terra Cher-
 „goud, abhinc currit in eodem Berch per
 „venit ad tres metas, quarum una di-
 „vidit a terra Veresygház, alia ab ipsa
 „terra Chergoud. Capituli scilicet Eccle-
 „siae B. Michaelis. Inde egreditur et va-
 „dit ad unam metam in cacumine montis,
 „deinde currit iterato ad unam metam
 „similiter in cacumine montis existentem,
 „et post haec eundo versus occidentem in
 „eodem Berch, perveniet ad tres metas

quarum una dividit ad terram Veresygház alia ab ipsa terra Chergoud Capituli, et tertia a terra Blásy filii Herberdy, deinde tendit infra de eodem Berg versus occidentem per crebras binas metas versus locum Bozkosár vocatum abhinc reflectitur versus septentrionem per crebras binas metas vadit usque ad unum montem Hygysholm vocatum, in quo sunt tres metae quarum una est meta Zekes ad terram Veresygház dividens, aliam Gones Blasius dixit esse suam, et tertiam filii Andreae de Gyo dixerunt esse metas eorum sicut homo noster Magister Elias nobis retulit. Deinde veniet infra de dicto Berch versus occidentem ad fluvium Soustou vocatum, et inde per eundem soustou in meata ejusdem vadit usque ad fluvium Kukullu, ubi terminatur, et ex alia parte dividit fluvius Zekes terram Veresygház, et terram Episcopalem Lotryd vocatam, et terras aliorum, inde a fluvio Zekes egreditur supra versus partem meridionalem, vadit in eodem fluvio Zekes usque ad Zynpotoka, et in dicto fluvio Zynpotoka vadit supra usque ad tres metas prius nominatas, ibique terminatur. In quarum quidem terrarum Gregoríaja et Veresegház concambium e converso idem Comes Daniel nomine suo et filiorum suorum ac Nicolaus nomine suo, et Salamonis Patris sui, et Fratris, quamdam terram seu Possionem suam emptitiam Seepmezeu vocatam in Comitatu de Kukullu existentem, similiter cum omnibus utilitatibus sui et universis pertinentiis ejusdem sub eisdem metis antiquis et terminis, quibus iidem Comes Daniel, et Salamon frater suus, et antecessores sui tenuerunt, et possederunt ab antiquo dederunt, et statuerunt dicto Ladislao Woyvodae, et per ipsum haeredibus modo simili jure perpetuo, et irrevocabiler possidendam tenendam pacifice, et habendam assum-

mentes et obligantes se eidem Ladislao Woyvoda et Comes Daniel, ac Nicolaus pro se, filiis, et fratribus suis, ut quicunque dictas terras Gregoríaja et Veresegház per ipsum Ladislao Woyvodam ipsi Comiti Danieli, et Nicolao, ac eorum haeredibus datas, et assignatas, et a converso ipsam terram Seepmezeu per ipsum Comitem Daniele, et Salamonem fratrem suum ac filios eorundem ipsi Ladislao Woyvodae assignatam, atque datam per concambium processu temporum impediret. Pars alia teneatur propriis laboribus et expensis partem impeditam per omnia expedire, et in pacifica possessione dictarum terrarum indefesse conservare. Item partes assumpserunt, et obligaverunt se privilegia seu instrumenta sua, quibus mediantibus praedictas terras habuerunt, et possederunt, mutuo sibi invicem reddere et retinere ad servandam vel ad cassandam tali obligatione interjecta, quod si qua pars privilegia, seu Instrumenta sua parti alteri non restitueret, quodcumque, et ubicumque coram quovis Iudice per aliquam partem, ad impetendum partem alteram exponerentur, cassa essent, et inania, et viribus carerent, et nullius prorsus existerent firmitatis sicut partes ad hoc voluntarie coram nobis se obligarunt. Ut igitur praedictae permutaciones terrarum supradictarum coram nobis factae robor obtineant perpetuae firmitatis, nec tractu temporis per quempiam possint immutari, aut in irritum revocari, ad Instantiam et petitionem utriusque partis Litteras nostras praesentes concessimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum feria III-a proxima post festum ascensionis Domini anno ejusdem 1515 Gregorio Praeposito, Thoma Cantore, Vincentio Custode, Benedicto Plebano de Klúsvar Decano Eclae. nostrae existentibus. — (L. Sig. pendentis.)

A^o Tomlötzők és rabokkal-bánás tzelarányos elrendeléséről

Annak, hogy egy, Törvények által elrendelt polgári társaságban, melynek tzelja tsak a' köz boldogság, és hátország lehet, valaki szabadságát elveszesse, és fogoj légyen (ide nem értvén a' téboljodott betegeket), három tzelja lehet:

a) az, hogy a' Társaság' ezen tagja, ki olyan tselekedettel vádoltatik, mellyel a' közbátország fenn-tartására hozott valamely törvény megsértetett volna, addig míg a' törvénytől kiszabott móddal bünös vagy ártalmas volta világosságra hozatik, olyan állapotba helyeztessék, melyben a' tselekedete elpalástolására szolgálható eszközöktől és másokkal való egygyet értésből elrekesztessék, elszökés által a' büntetést el ne kerülhesse, és azon esetben, ha valósággal ártalmas tagja lenne a' társaságnak, addig is, míg tselekedete világosságra hozatnék és büntetését a' bíró kiszabná, ne lehessen ártalmas. —

b) az, hogy a' kiknek a' társaság tzeljával ellenkező gonosz tselekedeteket a' bíró világosságra jötteknek találja, és kik a' Törvény által kiszabott büntetéseknek kiállítására méltóknak ítéltetnek ugyan, de erköltsi romlottságok nem olyan nagy, hogy megjobbúlássokhoz még reménység ne lehetne, olyan állapotba tartassanak, melyben a' rész-szerént megjobbúlásokra, rész-szerént másoknak hasonló tselekedetekből való elrettentésekre tzelőző testi szenvedést, azon mértékben a' melyben azt a' Bíró meghatározta, kiállják, munkássághoz szokjanak, és ezen eszközök által megjobbúlván, kiszabott fogságok' idejének eltelésével a' társaságnak viszont hasznos tagjaiá váljanak.

c) az, a' kik hogy olyan megveszett erköltsüeknek találtnak, hogy megjobbúlássokhoz reménység nem lehet, a' társaságtól oly móddal rekesztessenek-el, hogy

többé ne ártassanak, magokat szabad-ságba ne tehessék, és fogságokban is valamit annak hasznára munkálódjanak.

Ezen principiumokból kiindulva a' fogházak minémiségének, a' rabokkal-való bánás' módjának tzel szerént való meghatározása önként folj ezekben:

a) A' fogházaknak közönségesen olyanoknak kell lenni, hogy a' fogjoknak elszökése lehetetlen légyen, lehetetlen az is, hogy másokkal küölbeszélhessenek és egytet érthessenek, magokhoz fegyvert, vagy ahhoz hasonló eszközt vehessenek. Ezen tzelhoz képpest kell lenni az illendő őrizetnek is. —

b) Hogy a' tűz veszedelmének kítöve ne légyenek.

c) Egészségeseknek kell egy általjában lenni, mind a' helyre, melyre építettnek, mind az épületek elrendelésire-nézve; mert a' még tsak gyanú alatt lévök-re nézve a' tzel tsak a' securitás, az ideigvaló büntetésekre ítéltetűekre nézve a' megjobbítás, a' holtokigtartó rabságra ítéltetűekre nézve tsak a' társaságtól való elrekesztés. A' két első reudbélieknek egéséseket megrontani tzel ellen való dolog lenne, az utolsókat sanyargatni ok nélkül való kegyetlenség. — Szükséges e' mellett, hogy a' betegek' számára állapotjokhoz alkalmaztatott küölön alkalmatosságok légyenek. —

d) Az első és másod reudbéliekre nézve a' lévén a' tzel, hogy erköltsök el ne romoljon, söt jobblújon, ezen tzelra figyelmezve.

aa) Hogy a' két némen lévök küölön fogházokba, egymástól tökéletesen elrekesztve légyenek, szükséges.

bb) Minthogy a' fogházakba rész-szerént olyanak tételnek, kiknek vétkes, vagy ártatlan völtok még bizonytalan, rész-szerént az erköltsi megromlásnak küölömbözö gradussába lévö, küölömbözö vétkekben lelegzelö vétkesek, vagy gonosz

lévők, ha ezek egymással szoros szünetlen tartó társalkodásba vagnak, abból természetesen csak a következik, hogy egymásnak tetteiket elő beszélik, egymást rosszra tanyittják, és a fogházak nem a jobbitás, hanem a gonosság oskolái lesznek. A jobbitás céljának leginkább megfelelő fogházak azok volnának melyekben minden fogoly külön szobáskában tartatnék: így az egyedülvalóság unalmától való irtozás, a gonosz tselekedetektől jövődöre minden más sanyargatások felett elrettentené a vétkeket, ilyen egyedülvalóságba leghibizonyosabban magokhoz térnének, vagy legalább egymástól rosszat nem tanulnának. De minthogy az ilyen fogházak építtetésére sok költség kívántatván, szükséges leg alább az, hogy ehhez közelítve a fogházaknak annyi szobáji legyenek, hogy a különböző nemből való és legalább a nagyobb gonosztévők a kisebbektől, vagy csak gyanú alatt lévőktől külön tartassanak. —

cc) a' henyélkedés, dolgotlanság magában is, és úgy is mint a' szegénység kútfeje, szülő anyja a' megromlottásnak, és gonosz tselekedeteknek; szükséges tehát úgy rendelni a' fogházakat, hogy azokban a' fogjoknak nem csak helyek és alkalmatosságok legyen arra, hogy dolgozhassanak, hanem erejekhez mért munkákra kényszeríttessenek is — és azokba kézmiveket tanuljanak, melyeknek, ki szabadulásuk után, hasznát vehessék.

dd) Minthogy a' miveletlenség és tudatlanság nevezetes okai az elvetemedésnek, a' fogjokat a' vallásban, morálban oktadni, Istenhez, magokhoz, felebarátjokhoz a' Statushoz való kötelességeik esméretébe bé vezetni szükséges lenne.

ee) A' Vallás a' jó tselekedeteknek leg hathatosabb serkentője a' vétkeknek leg hibizonyosabb jobbitója; szükséges tehát, hogy a' rabokat értelmes buzgó Papok

Vallásbéli külömbségek szerint rendre mindenik valláson lévőkből tzel szerint, állapotjukhoz szabott szívreható tanításokkal serkentsék a' megjobbúlásra és kegyes életre, sőt minden rabot rabságba esésekor ki kérdezzenek vallásbéli esméretéről és a' tudatlanokat különösen tanítsák!

Ezen közönséges tanítások csak Varsánapokon eshetvén meg, légyen minden fogházba olyan imádságos és moralis tanítatásokat magába foglaló könyv, mellyel minden Religiokon lévők egyaránt élhetnek, és a' mellyet a' tudatlanok is érthessenek, ebből valamelyik olvasást tudó és arra egyéb tekintetbe is qualificált rab, vagy ha az nem találtatnék, valaki arra rendeltetett személy minden este és reggel olvasson a' raboknak a' Pörkoláb jelen létébe. —

ff) A' Bíró határozza-meg a' testi szenvedésnek mértékét, mellyet a' vétkesnek ki kell állani: szoros vigyázatnak kell tehát ára lenni, hogy ezt ne neveljék se ne kisebbítsék, és büntetések alkalmatosságával mindenkor tisztán elő mondják mások hallattára, hogy ezen szenvedés mitsóda rossz tselekedet következése. A' Bíró rendelésén túl menő sanyargatás, baromi bánás módja, megfojtja az emberi nemes érzés' minden szikraját a' maga méltóságát mindenkor érző emberi lélekben, nem jobbit, hanem makattsitt. — Minthogy pedig azok kik kényesebb élet módjához lévén szokva, az által ha azokkal, kik fogságok előtt is sanyaru élethez szoktanak, együtt és egyformán tartatnának, a' bíró elintézésen feljül lenne szenvedések; az ilyenek számára külön fogházoknak kell lenni, és a' velek való bánásnak is alkalmatosságok mérsekeltetni. —

e) Élelmeknek kell lenni állandólag meghatározott fundusból annyinak és olyanoknak, hogy egéségek ne szenvedjen vagy

a' koplalás vagy az eledel egésségtelensége miatt; másfelől az is, hogy a' kítől telik, vendégeskedjék, erős italokkal éljen rend nélkül, a' czéllal ellenkezik. —

f) Ruházatjokra is szükség gondoskodni, a' mennyibe egésségek fenn-tartása kívánnya, és hogy ezek rendes mód által mindenkor tisztán tartassanak.

g) A' betegeknek curálásokra és az orvos rendelése szerént való eledelre, hogy gondoskodni szükséges önként következik.

Ezek a' dolog természetéből következő szembetűnő igasságok; bódognak tartaná magát az író, ha azoknak szívekbe hatnának, kiken áll a' szerentsétlen rabok eránt való gondoskodás; és ha nem is egyszerre egészben, bár részenként ezen principumokat! —

A' Váll és a' Punts

Amérikában New-Yorkban, és több más városokban szövetséget kötöttek a' leányok az eránt, hogy egyetlen-egy férfit-se szeressenek olytant, a' ki mértékletlenül issza a' puntsot's egyéb részegítő italokat. Az Ifjak ellenben, az eránt léptek egymás közt szövetségbe, hogy egy leánynak-se hódoljanak olytannak, a' ki magát vállba szorítja. Ha ez a' két szövetség állandó talál lenni, úgy a' New-York népesedése, mely eddig rendkívül nagy volt, igen meg fogna tsökkenni.

Balog Miklós.

A' Szokás' ereje

Londonban egy Austin nevű Ur a' legkülönösebb társaságát mutogatja most az állatoknak. Tizenhét-félék vagynak egy kalitzkában, mely mintegy öt lábnyi nagyságú mind-a'-négy szegeletre. Láthatni ott matskát és egeret, ölyüt és tengerinyulat, bagojt és tengeri-melatzot'sat. mindeniket a' maga' módja szerént élni, a' mennyire a' kalitzkának nagysága megengedi,—a' gyengébbet semmit-sem félni

az erősebbtől, és az erősebbet azon kívánság nélkül, hogy a' gyengébbnek ártson. A' társaságban uralkodó megeledés és egymáshoz-hajlandóság sok rendszerjelenésekben kimutattja magát. A' tengeri-nyúl és a' galamb egymástól ellopják tréfából a' szalma szálakat, a' melylyekből fészkeiket akarják rakni. A' verél, most a' matska fejére száll, majd a' bagoj' fülei közzé; az egerek minden félelem nélkül játszodoznak az ő természeti ellenségeiknek, tudniillik, a' Bagojnak és a' Matskának jelenlétében. Ki ne tsudálná ezen különös társaságnak meglátására a' szokásnak és az értelmes nevelésnek 's fenytéknek erejét! Tizenhét *) esztendő-től-fogva, azt mondja a' Tulajdonos, egy terhes foglatossága vala a' neki, hogy ezeket az egymással ellenkező állat-fajokat lassan-lassan egymáshoz megegensztelje. Azt ő kiváltképpen az által érte-el, hogy az állatokat éppen kitsiny-korokban gyűjtötte össze és azoknak eledeléről gazdagon gondoskodott. — Ez, egy példa, még pedig egy hathatós példa ára,—mit lehet elérni egy olyan nevelés által, a' melyben a' szokásnak ereje illendően gondolóra vétetik, és a' mely az értelmes bánás-mód által azt a' szokást megerősíti, a' mely kiváltképpen megerdemli, hogy magavisélet' régulájává tétessék. Az alapmind-egy akar a' gyermekekre, akar az ok-talan-állatokra alkalmazatassék.

Balog Miklós.

AUSTRIA

Béts, nov. 9. — Ő Felsége a' Tsászár, a' ki mindenkor Atyai gondoskodással vigyáz Státusainak javára, méltóztatott legközelebb felséges figyelmét az

*) Valjon elél-e az eger 17 esztendeig? — v. talán nem mindenik-félének kellett annyi ideig novitiusságot viselni? — Red.

Muszkországban mostan uralkodó Cholera nyavaljára fordítani, és megfontolván ezen ragadó és pusztító nyavaljának hirtelen terjedését és fenyegető veszedelmét, mely ennek közelgetéséből napnyugot felé származik, valamint azt is, hogy elhárítására intézeteket előre tenni szükséges; méltóztatott oct. 22-dikén költ kegyelmes végzése által egy tulajdon Biztosságot kinevezni Gróf Mitrowszky Fő Cancellárius előlülése alatt; melyhez a tanátskozás végett a titkos Udvari és Státus Cancelláriának, az egyesült Udvari, — és a Magyar és Erdélyi Udvari Cancelláriáknak, az Udvi. Haditanátsznak és a Bétsi Orvosi-Karnak tagjai is meghívtattak, hogy a Biztossággal ezen nyavalja felől tanátskozván, tzelerányos eszközök keresésében foglalatoskodjanak, mellyek által a Cholera nyavaljának, a ts. k. Státusokba való behatása megakadályoztathassék, és azokat Őfelségének eleibe terjessze.

Ahhoz képest, a mit ezen Udvari Biztosság Őfelségének eleibe terjesztett, Ő ts. k. Felsége nov. 2-dikán költ végzésében méltóztatott parantsolni: hogy

1) Azon vidékek ellenében, a hol a Cholera nyavalja mutogatja magát, a pestis ellen állított kordon munkásságha tétessék, úgy a mint a Contumatzia 2-dik grádusának rendszabásai kívánják.

2) Az Austriai tengeri kikötőkben ugyanezen vigyázat legyen.

3) A muszkaországból jövő levelekkel éppen úgy kell bánni, mintha azok a Pestis miatt gyanús helyről jönnének.

4) Hogy Galitziában mindjárt előreváló elhárító intézetek tétessenek, s ha közelebb jönne a veszedelem és nevedkednék, a fennálló kordon megerősítessék, és Muszkaország-felé újjal is szaporítottassék; hogy ezen tartományban a Tiszti hivatalok, az egészségre ügyelők.

Tiszték és Orvosok szoroson vigyázzanak, és a legkisebb gyanúságot gerjesztő nyavaljáról is a Kormányzékot tudósítsák, hogy az, szükséges rendelkezéseit az ellen megtehesse.

5) Hogy a Bétsi Orvosi Kar a Cholera nyavalja megemertető jeleit, s a nyavaljával való bánás módját foglalja írásba, hasznára fordítván mind azt, a mit éről eddig közre botsátottak, és ebből a Contumatz Hivataloknál lévő személyek számára minél-elébb útasító tanítást készítsen.

6) Hogy a Cholera nyavalja természetének és gyógyítása módjának szorosabb kitanulása végett, azonnal két Orvos Doktor küldessenek Oroszországba a Státus költségen, kik küldtetésük tzéljára nézve szükséges útasításokkal botsáttassanak-el.

Őfelségének ezen előreváló kegyelmes rendelései, mellyeknek teljesítése azonnal munkába vétetett, e részben minden veszedelem ellen bátorságba helyeztethetik az Austriai Birodalom lakosait, sőt a többi Európai Státusoknak is az elterjedhető ragadó nyavalja ellen, megnyugtatóssokra szolgálhatnak.

Demophilus' végezete.

Mint a vendégségben a részeg, olyan gyűlölséges, az igasság barátjai között, az egyenességtől férre hajló.

Kigyót táplálni kebeledben, és gonosz emberrel tenni jól, egy dolog, jóságod dal egyiktől sem nyersz háládatosságot.

Csendes időben ritkán van hajótörés, de okosság nélkül is, ritkán szabadul ki a hajó a veszedelem torkából.

Az üress tömlöket a szél, a bolond embereket a vélemény, fújja-el.

Magad' gyakorlásában a lankadtságtól — jó szerentsédben az irigységtől őrizkedj.

M. K.